

NHÂN TỐ CHỦ QUAN TRONG PHÁT TRIỂN VĂN HÓA CHỈ HUY CỦA SĨ QUAN TRẺ Ở ĐƠN VỊ CƠ SỞ QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Nguyễn Thiện Tân, Hứa Đức Tuấn
Trường Đại học Nguyễn Huệ

Tóm tắt: Thời gian qua, các đơn vị trong toàn quân đã tổ chức lại biên chế theo hướng tinh, gọn, mạnh đáp ứng với yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc trong tình hình mới. Do vậy, việc phát huy nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở quân đội hiện nay có ý nghĩa rất quan trọng, tạo thành sức mạnh tổng hợp trong thực hiện nghị quyết của Đảng về quân sự, quốc phòng, xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện “Mẫu mực, tiêu biểu”, tạo sự đoàn kết, thống nhất về nhận thức, hành động trong đơn vị, nâng cao chất lượng huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu của bộ đội ở các đơn vị cơ sở quân đội hiện nay.

Từ khóa: Đơn vị cơ sở, phát triển văn hóa, sĩ quan trẻ, văn hóa chỉ huy.

SUBJECTIVE FACTORS IN DEVELOPING COMMAND CULTURE OF YOUNG OFFICERS IN MILITARY UNITS TODAY

Nguyen Thien Tan, Hua Duc Tuan
Nguyen Hue University

Abstract: In recent times, units throughout the army have reorganized their organization in a lean, compact, and strong direction to meet the requirements and tasks of building and firmly protecting the Fatherland in the new situation. Therefore, promoting subjective factors in developing the culture of young officers in military units at present is very important, creating a combined strength in implementing the Party's resolutions on military and national defense, building a comprehensively strong unit “Exemplary, typical”, creating solidarity and unity in awareness and action in the unit, improving the quality of training and combat readiness of soldiers in current military units.

Keywords: Base unit, cultural development, young officers, command culture.

Nhận bài: 22/07/2025

Phản biện: 22/08/2025

Duyệt đăng: 26/08/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ là bộ phận cấu thành của văn hóa, là sự thâm sâu, hiểu biết sâu sắc giá trị văn hóa quân sự của dân tộc, quan điểm, đường lối của Đảng, Hiến pháp, pháp luật của Nhà nước, kỷ luật của Quân đội và được biểu hiện ở nhận thức, hành động thiết thực, cụ thể trong thực hiện nhiệm vụ hàng ngày, giải quyết các mối quan hệ giữa trong và ngoài đơn vị một cách tốt nhất. Sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở là một bộ phận trong đội ngũ sĩ quan Quân đội, thuộc biên chế của các đơn vị cơ sở, có tuổi đời không quá 35, được đào tạo cơ bản, có đủ phẩm chất, năng lực thực hiện các nhiệm vụ theo chức trách được giao, góp phần xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện, hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ chính trị trung tâm là huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, quản lý bộ đội. Sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở có vai trò quan trọng trong quản lý, chỉ huy đơn vị; tham mưu cho cấp ủy, cán bộ chủ trì thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ theo cương vị, chức trách được giao, góp phần nâng cao chất lượng huấn luyện của đơn vị.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở quân đội

Các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác – Lênin rất coi trọng vai trò của điều kiện khách quan và

nhân tố chủ quan, trong đó nhân tố chủ quan là yếu tố quyết định đến mọi hoạt động của con người. V.I.Lênin cho rằng, nhân tố chủ quan của con người là sự chuẩn bị về tư tưởng, chính trị, là sự chín chắn về chính trị, tính tự giác và tính tổ chức hướng con người đạt được mục đích, yêu cầu, nhiệm vụ đề ra. Nhân tố chủ quan cũng phản ánh lợi ích của các giai cấp trong xã hội, là sự thể hiện ý muốn chủ quan của con người. Do đó, đặc tính cơ bản, chủ yếu của nhân tố chủ quan là tính tổ chức, sự kết tinh ý thức con người, ý thức giai cấp. V.I.Lênin khẳng định: “Chính là do quần chúng của một giai cấp nhất định có thể học tập để hiểu rõ những lợi ích của họ và địa vị của họ, học tập để biết cách thực hiện chính sách của họ, chính vì thế mà cần ngay lập tức và với bất kỳ giá nào phải có tổ chức của những phần tử tiên tiến của giai cấp ấy”.

Tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở là hoạt động tích cực, chủ động của cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ chủ trì và bản thân sĩ quan trẻ trong lĩnh hội, tiếp thu tri thức để thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao, góp phần xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện “Mẫu mực, tiêu biểu”, hoàn thành tốt chức trách, nhiệm vụ được giao. Phát

triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ là quá trình phát huy yếu tố nội tại bên trong, bao gồm nhận thức, tình cảm, niềm tin và hoạt động thực tiễn, được biểu hiện ở ý chí, bản lĩnh sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt các nhiệm vụ. Đó là một phẩm chất nhân cách của sĩ quan trẻ, biểu hiện tập trung của tính kỷ luật quân đội, trình độ văn hóa cao của người chỉ huy trong cảm hóa, ảnh hưởng văn hóa chỉ huy của mình đến toàn đơn vị.

Tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở là quá trình không ngừng phấn đấu vươn lên trong công việc, cuộc sống, giải quyết hài hòa các mối quan hệ trong và ngoài đơn vị, quản lý, chỉ huy bộ đội thuộc quyền của mình một cách tốt nhất, không để xảy ra những vi phạm kỷ luật dù là nhỏ nhất. Theo đó, tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở cần tập trung vào tuyên truyền, giáo dục những quan điểm, đường lối của Đảng, chủ trương, chính sách, pháp luật của Nhà nước về xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc, xây dựng con người mới; bản chất, truyền thống tốt đẹp của Quân đội nhân dân Việt Nam; phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới; giá trị văn hóa quân sự đặc sắc của ông cha.

Thời gian qua, việc tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở đạt được nhiều kết quả quan trọng, góp phần quan trọng vào giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện sĩ quan trẻ về mọi mặt đáp ứng với yêu cầu, nhiệm vụ đặt ra hiện nay. Tuyệt đại đa số sĩ quan trẻ nắm chắc chức trách, nhiệm vụ được giao, có năng lực, trình độ, phương pháp tác phong công tác; có tinh thần “7 dám” trong quản lý, duy trì các hoạt động của đơn vị; chịu đựng mọi khó khăn, gian khổ, kiên định với mục tiêu, lý tưởng cách mạng, không dao động, ngã nghiêng trước tình huống phức tạp, có kỹ năng sống trong giải quyết các vấn đề nảy sinh trong huấn luyện, trong giao tiếp với cấp trên, đồng chí, đồng đội. Sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở vận dụng khá linh hoạt kiến thức đã được học ở các học viện, trường sĩ quan quân đội vào thực hiện nhiệm vụ được giao, được cấp trên tin tưởng, đánh giá cao.

Tuy nhiên, bên cạnh đó, vẫn còn một số sĩ quan trẻ chưa phát huy tốt tính tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy, chưa nắm chắc chức trách, nhiệm vụ được giao, có biểu hiện ngại khổ, ngại rèn; phương pháp tác phong chỉ huy, quản lý đơn vị chưa thực sự linh hoạt, sáng tạo, còn cứng nhắc mang tính nguyên tắc. Việc

cấp trên bồi dưỡng cấp dưới chưa thường xuyên; một số sĩ quan trẻ chưa tích cực, chủ động đặt ra yêu cầu cao trong phát triển văn hóa chỉ huy, tự bồi dưỡng, rèn luyện năng lực, phương pháp, tác phong công tác đáp ứng với yêu cầu, nhiệm vụ đặt ra ngày càng cao hiện nay; còn bị tác động bởi mặt trái của nền kinh tế thị trường, chưa chú trọng đến việc tự rèn luyện mình. Từ đó, kết quả thực hiện một số nhiệm vụ không cao, vẫn còn tình trạng vi phạm kỷ luật quân đội, quy định đơn vị đề phải xử lý.

Trong thời gian tới, tình hình thế giới, khu vực có nhiều diễn biến nhanh chóng, phức tạp, khó lường; thời cơ, vận hội đan xen với nguy cơ, thách thức. Nhiều vấn đề bất ổn trên thế giới như tranh chấp biên giới lãnh thổ, chủ quyền, biển đảo, động đất, sóng thần, dịch bệnh, khủng bố... diễn tiến ngày càng phức tạp, không chỉ đe dọa trực tiếp đến đời sống con người mà còn ảnh hưởng đến quá trình phát triển kinh tế - xã hội của mỗi quốc gia. Mặc dù, tình hình trong nước ổn định, độc lập, chủ quyền, thống nhất toàn vẹn lãnh thổ được giữ vững, quan hệ đối ngoại được mở rộng trên nhiều lĩnh vực, góp phần củng cố, nâng cao vị thế uy tín của đất nước trên trường quốc tế; song còn nhiều khó khăn, thách thức ở phía trước. Yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng quân đội tinh, gọn, mạnh đặt ra ngày càng cao, đòi hỏi mỗi cán bộ, chiến sĩ, nhất là sĩ quan trẻ phát huy tốt hơn nữa nhân tố chủ quan trong quản lý, chỉ huy bộ đội, phát triển văn hóa chỉ huy lên một tầng cao mới, góp phần xây dựng môi trường văn hóa quân sự trong sạch, lành mạnh, giản dị, tạo bệ phóng vững chắc trong mọi hoạt động.

2.2. Biện pháp tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay

Một là, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của sĩ quan trẻ về tầm quan trọng của tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy ở đơn vị cơ sở.

Cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ chủ trì thường xuyên làm tốt công tác tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức, trách nhiệm của sĩ quan trẻ về tầm quan trọng của việc tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy ở đơn vị cơ sở hiện nay. Thông tin, tuyên truyền đến sĩ quan trẻ những văn bản có liên quan đến giữ gìn và phát huy giá trị bản sắc văn hóa dân tộc; xây dựng văn hóa Đảng trong lãnh đạo; chiến lược xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội các cấp của Quân ủy Trung ương. Phát huy tốt vai trò, trách

nhiệm của từng chủ thể trong tổ chức sinh hoạt tuyên truyền, giáo dục, phổ biến đến từng sĩ quan trẻ, từ đó, làm chuyển biến nhận thức, hành động trong thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao.

Tăng cường kết hợp giữa các tổ chức, lực lượng trong đơn vị xây dựng kế hoạch giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện phong cách chỉ huy, lãnh đạo, quản lý cho sĩ quan trẻ một cách phù hợp, hiệu quả với đặc điểm tình hình của mỗi đơn vị. Nhận thức, trách nhiệm càng cao tính hiệu quả trong công việc càng lớn. Vì vậy, cấp uỷ, tổ chức đảng, người đứng đầu đơn vị thường xuyên theo dõi, nắm bắt năng lực làm việc, khả năng giải quyết các tình huống phát sinh từ thực tiễn, từ đó, đề ra cách thức, biện pháp giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện và phát triển văn hóa chỉ huy cho sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay. Theo đó, nâng cao nhận thức, trách nhiệm về yêu cầu, nhiệm vụ huấn luyện sẵn sàng chiến đấu, xây dựng đơn vị chính quy, mẫu mực, tiêu biểu hiện nay; tính kỷ luật nghiêm minh, tự giác của Quân đội nhân dân Việt Nam; yêu cầu cao về năng lực lãnh đạo, quản lý, chỉ huy bộ đội thực hiện các nhiệm vụ được giao. Cùng với đó, nâng cao trình độ hiểu biết, khả năng phân tích, phán đoán tình hình của sĩ quan trẻ để giải quyết, phúc đáp kịp thời những tâm tư, tình cảm, nguyện vọng của bộ đội, góp phần quản lý đơn vị được tốt hơn, tạo sự đồng thuận, thống nhất cao về nhận thức, hành động trong thực hiện nhiệm vụ hàng ngày của đơn vị.

Hai là, phát huy vai trò nêu gương của cán bộ cấp trên với cấp dưới.

Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhấn mạnh: “Một tấm gương sống còn có giá trị hơn một trăm bài diễn văn tuyên truyền” (2). Đảng ta cũng ban hành nghị quyết về trách nhiệm nêu gương của đội ngũ cán bộ các cấp, chức vụ càng cao càng phải nêu gương. Với tinh thần này, cán bộ chủ trì các cấp luôn nêu cao tinh thần, trách nhiệm trong công việc, cuộc sống, gương mẫu đi đầu trong mọi hoạt động; là hạt nhân đoàn kết trong đơn vị; có năng lực, phương pháp, tác phong công tác nổi trội để tập hợp cấp dưới theo một đường hướng xác định nhằm duy trì, quản lý đơn vị được tốt nhất. Sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở còn thiếu kỹ năng, phương pháp duy trì, quản lý bộ đội, đặc biệt là văn hóa chỉ huy, rất cần đến sự giúp đỡ, hướng dẫn, chỉ bảo của cấp trên, của cán bộ chủ trì có kinh nghiệm, phương pháp tốt đối với sĩ quan trẻ.

Cán bộ chủ trì của mỗi đơn vị căn cứ vào đặc điểm tình hình, yêu cầu, nhiệm vụ đặt ra tổ chức hoạt động giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện văn hóa

chỉ huy của sĩ quan trẻ. Việc tổ chức đó có trọng tâm, trọng điểm, góp phần giữ vững sự ổn định, phát triển của đơn vị, tạo bầu không khí thi đua phấn khởi, sôi nổi trong toàn đơn vị, tạo được sự chuyển biến mạnh mẽ về chất của mỗi sĩ quan trẻ. Tổ chức những hội thi, hội thao, hội diễn văn nghệ, thể dục thể thao, tọa đàm khoa học để trao đổi, thảo luận trong toàn đơn vị. Xác định đúng nội dung, khâu yếu, mặt yếu của sĩ quan trẻ tập trung bồi dưỡng, rèn luyện và phát triển văn hóa chỉ huy một cách tốt nhất.

Mỗi sĩ quan trẻ đều có những đặc điểm thể mạnh, tố chất riêng có trong quá trình làm việc, giải quyết các tình huống. Cán bộ chủ trì các cấp cần lựa chọn những sĩ quan trẻ có phong cách chỉ huy tốt để biểu dương, khen thưởng, nhân rộng điển hình tiên tiến trong toàn đơn vị; lựa chọn sĩ quan trẻ có phong cách văn hóa chỉ huy vào nguồn phát triển, giao nhiệm vụ kèm cặp, giúp đỡ sĩ quan trẻ khác trong đơn vị.

Ba là, xác định đúng nội dung, vận dụng linh hoạt, sáng tạo hình thức, biện pháp phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ.

Xác định đúng nội dung, vận dụng linh hoạt, sáng tạo hình thức, biện pháp tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay có ý nghĩa rất quan trọng để từng bước hình thành, phát triển phẩm chất nhân cách, giúp sĩ quan trẻ ngày càng tiến bộ, trưởng thành. Nội dung, hình thức, biện pháp tích cực hóa cần linh hoạt, sáng tạo, không dập khuôn máy móc, bê nguyên si trong sách giáo khoa, giáo trình, hoặc lấy của đơn vị khác áp vào đơn vị mình.

Trên nền tảng nội dung tích cực hóa nhân tố chủ quan là chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam về cán bộ và công tác cán bộ của Đảng trong quân đội; mỗi đơn vị cần cập nhật, bổ sung kiến thức, nội dung mới, bám sát hoạt động thực tiễn đưa vào chương trình huấn luyện hàng năm cho sĩ quan trẻ; dự báo những nhân tố tác động đến phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ một cách chính xác, đưa ra cơ chế ngăn chặn tác động tiêu cực đến phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay. Cần có sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa phương pháp truyền thống và hiện đại, sử dụng công nghệ thông tin trong quản lý, giáo dục, bồi dưỡng sĩ quan trẻ.

Tổ chức các hoạt động giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện, phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ một cách linh hoạt, sáng tạo đem lại kết quả trong

thực tiễn, được đánh giá, đo bằng sự công nhận của cấp trên, đồng chí, đồng đội, đơn vị luôn đoàn kết, ổn định, hoàn thành tốt các nhiệm vụ được giao. Các hình thức, biện pháp phát huy nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ đạt hiệu quả cao hay thấp, phụ thuộc rất lớn vào tính mềm dẻo, uyển chuyển, linh hoạt của cán bộ chủ trì các cấp.

Ở mỗi giai đoạn, thời điểm cần có hình thức, biện pháp quản lý, giáo dục, phát triển văn hóa chỉ huy phù hợp, sáng tạo đạt được mục đích, yêu cầu, nhiệm vụ đề ra. Sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay có nhiều lợi thế trong tiếp cận cái mới, nhất là công nghệ thông tin, do đó, cán bộ chủ trì các cấp cần phát huy tốt những tiềm năng, lợi thế, hạn chế mặt chưa làm được để tích cực hóa nhân tố chủ quan trong phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ. Khơi dậy và phát huy vai trò, trách nhiệm của các tổ chức, lực lượng trong đơn vị cùng tham gia phối hợp giáo dục, bồi dưỡng, rèn luyện, phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ.

Bốn là, phát huy nhân tố chủ quan trong tự bồi dưỡng, rèn luyện phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay.

Tích cực hóa nhân tố chủ quan trong tự bồi dưỡng, rèn luyện để phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay có vai trò đặc biệt quan trọng. Bởi đó là sự nỗ lực cố gắng chủ quan của sĩ quan trẻ, trên cơ sở đã nhận thức rõ tầm quan trọng của vấn đề, có ý chí quyết tâm cao trong khắc phục khó khăn, gian khổ hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Sự nỗ lực cố gắng của bản thân sĩ quan trẻ là nhân tố quyết định đến phát triển văn hóa chỉ huy, đáp với đòi hỏi của thực tiễn nhiệm vụ đặt ra. Nếu không có sự nỗ lực cố gắng vươn lên thì khó có thể hoàn thành được nhiệm vụ

một cách tốt nhất. Với tinh thần đó, sĩ quan trẻ tích cực, chủ động xây dựng kế hoạch tự bồi dưỡng, rèn luyện năng lực, phương pháp tác phong công tác phù hợp; chỗ nào yếu, nắm chưa chắc thông qua các kênh thông tin khác nhau để cập nhật, bổ sung, tự hoàn thiện mình; đặt ra yêu cầu cao cho bản thân trong quá trình thực thi nhiệm vụ; tăng cường phối hợp với đơn vị bạn, đồng chí, đồng đội để trao đổi, học hỏi, bổ sung kiến thức, làm phong phú thêm phong cách lãnh đạo của người chỉ huy cao cấp trong tương lai. Mỗi sĩ quan trẻ không ngừng tự giác tu dưỡng phấn đấu rèn luyện về phẩm chất, năng lực, đạo đức, lối sống cho bản thân, không tự bằng lòng với kết quả hiện có, luôn thể hiện sự khát khao, mong muốn học hỏi, giúp đỡ của đồng chí, đồng đội, của cấp trên, để từng bước hoàn thiện nhiệm vụ được giao.

III. KẾT LUẬN

Phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ ở đơn vị cơ sở hiện nay là quá trình liên tục, lâu dài gắn với hoạt động thực tiễn. Thông qua hoạt động thực tiễn văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ sẽ được hình thành, phát triển một cách tốt nhất. Do đó, tích cực hóa nhân tố chủ quan để phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ cần đặt trong mối quan hệ tổng thể với các tổ chức, lực lượng và các hoạt động công tác đảng, công tác chính trị ở đơn vị cơ sở hiện nay. Mỗi hoạt động thực tiễn của đơn vị đều thể hiện ở sự phát triển văn hóa chỉ huy của sĩ quan trẻ, trong quá trình tổ chức thực hiện cán bộ chủ trì các cấp cần tin tưởng, xây dựng môi trường văn hóa có giá trị nhân văn sâu sắc, bảo đảm tính tích cực hóa nhân tố chủ quan của sĩ quan trẻ trong phát triển văn hóa chỉ huy được lan toả mọi lúc, mọi nơi, giữ gìn và phát huy phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

(1) V.I.Lênin toàn tập (1980). *Tập 24*, Nxb Tiến bộ, Matxcova, tr.51.

(2) Hồ Chí Minh toàn tập (2011). *Tập 5*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.263.